השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דתנן [א]מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם אמר ליה [ב]אין מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דמאי דחזי ליה לאיניש לא שדי ליה לכלבים מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם דדעתיה דאיניש אבל מידי דחזי ליה תניא כותיה דרב תניא כותיה דשמואל ואיתימא ר' יוחנן תניא כותיה דרב [א]עגל שנולד ביו"ט מותר [ג]אפרוח שנולד ביום טוב אסור ומה הפרש בין זה לזה זה מוכן אגב אמו בשחיטה וזה אינו מוכן אגב אמו תניא כותיה דשמואל ואיתימא רבי יוחנן [ב]עגל שנולד ביום טוב מותר [ד]ואפרוח שנולד ביו"ט מותר מאי טעמא זה מוכן אגב אמו וזה מתיר עצמו בשחיטה תנו רבנן אפרוח שנולד ביום טוב אסור [ה]רבי אליעזר בן יעקב אומר [ג]אף בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו כמאן אולא הא דתניא [ו]לכל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם כמאן כר' אליעזר בן יעקב אמר רב הונא אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה מאי עם יציאתה נגמרה אילימא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה בחלב הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב והתניא [ד]השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב הא במעי אמה אסורה לאכלה ביום טוב והא תניא [ו][ה]השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב וכי תימא קמ"ל בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל ועד כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה אבל במעי אמן דברי הכל שריין וכי תימא בית הלל אפילו במעי אמן נמי אסרי והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולדה נמי שרו אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב מני לא ב"ש ולא ב"ה אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים למאי נפקא מינה למקח וממכר כי ההוא דאמר להו ביעי

דפחיא

מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים. למאן דאית ליה מוקצה דהא נתנבלה בשבת לר' יהודה אתמול בין השמשות היתה עומדת לאדם וקא חשיב ליה מוקצה[ח] (א) נהא לגבי כלבים: **אבל מידי דחזי ליה.** ועובר שבמעי טרפה ראוי לו לכשיולד הלכך מאתמול דעתיה עלויה אם יולד יאכלנו: **לפי שלא נפתחו עיניו.** ואתרבי לאסורא מכל השרץ השורץ על הארץ כדלקמן: **עם יציאתה נגמרה.** כשיצאה נגמרה ברייתה אבל מקמי הכי לא חשיבא ביצה גמורה ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא: **לאכלה בחלב.** דהשתא הוה ביצה ולא בשר אבל הנמצאת במעי אמה אינה ביצה[ט] ואסורה לאכלה בחלב: **ביצים גמורות.** ואפילו בלא קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין בגידין שריא כדלקמן מדפליג ר' יעקב עליה ואמרי[י] אם היו מעורות בגידין אסורות: **בי"ט.** וה"ק יצתה ודאי מבעוד יום מותר כי ודאי הוא דנגמרה בחול אבל לא יצתה לא נגמרה בחול ואסורה משום הכנה דרבה: **וכי תימא.** אין הלכה כברייתא זו דאשמועינן בה מאי דלא אשמעינן במתני' ובשום משנה לא סתם לן רבי הכי ואם רבי לא שנה רבי חייא מניין לו: **אלא הא דתניא כו'.** הך ברייתא דלעיל מאן קתני לה: **לא בית שמאי ולא ב"ה.** לא ב"ש דמאי אריא במעי אמה אפילו נולדה בי"ט שריא ולא ב"ה דאפילו במעי אמן אסירי: **ומגדלת אפרוחים.** ולענין דין מקח וממכר אתמר דאם נולדה נגמר בשולה וראויה לגדל ממנה אפרוחים אבל נמצאת במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים ואם תבעוהו למכור ביצים לגדל אפרוחים אם מכר אלו הוי מקח טעות ובטל מקח:

דפקיא

השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן (ב) לבהמה דתנן מחתכין וכו' ר' יהודה כו' לפי שאינו מוכן. ותימה היכי הוי מוכן לאדם אדרבה לא הוי מוכן לאדם דבין השמשות לא מצי שחיט לה דשמא הוא שבת והיכא מוכח מהכא דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים על כן נראה להרר"י דגרס אם לא היתה נבלה מעיו"ט ולא נראה דהא בהדיא אמרינן לעיל דגבי שבת מתניא דקאמר [כ]גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש וכו' ומייתי הך משנה וי"ל דשפיר מיירי בשבת ומייתי מן היתור דאי לא אשמועינן כי אם גבי שבת למתני רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה ותו לא והייתי יודע דאסורה משום מוקצה ואמאי היה צריך למיתני לפי שאינו מן המוכן אם אינו ענין לשבת דהא שמעינן ליה תנהו ענין ליו"ט ואפילו הכי אסור ואע"ג דהוה מוכן לאדם בין השמשות משום דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים ותימה הא דתנן בשבת (דף מב: ושם) אין נותנין כלי תחת הנר בשבת לקבל בו שמן ואם נתנו מבעוד יום מותר ואין נאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן והתם מאי דרשינן מן היתור ולא שייך לרבות י"ט וי"ל דהתם נמי מרבי' מן היתור אע"פ שכבה הנר כבר אסור אחרי כן לפי שאינו מן המוכן והר"ר יעקב מקורבי"ל תירץ דשפיר מיירי דוקא לענין שבת ואעפ"כ מוכח שפיר דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דאי ס"ד מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ בע"ש מבעוד יום אם היה מוכן לאדם היה כמו כן מוכן לכלבים לפי דבריו דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ כשהחשיך וקדש היום אע"ג דנסתלקה הכנה דאדם שאינה ראויה לאדם עכשיו מ"מ היתה מוכנת לכלבים מבעוד יום וכיון שהיתה מוכנת להם ההכנה לא נסתלקה בקדוש היום: **מוכן** לכלבים הוי מוכן לאדם דדעתיה דאיניש אבל מידי דחזי ליה. וקשה דא"כ אפרוח נמי יהא מותר שמוכן לכלבים וי"ל דבעינן מוכן ועומד וזה אינו עומד לכלבים: **עגל** שנולד בי"ט מותר. ותימה מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה וי"ל דהא דאמר דשייך למיסר נולד היינו דוקא בדבר מאכל דומיא דפירות הנושרין ומשקין שזבו אבל בעלי חיים לא: **ביצים** גמורות מותרות לאכלן בחלב. וקשה דהא אמרינן בעדיות (פ"ה מ"א) ביצת נבילה כל [ל]שכמוה נמכרת בשוק ב"ש מתירין וב"ה אוסרין והכא היכי מותר לאכלן בחלב וי"ל דטעמא משום דבשר עוף בחלב מדרבנן ואפילו ב"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף כח: ושם) אפילו ביעתא כותחא לא לשרי איניש במקום רביה מאי קמ"ל פשיטא והאיכא בסמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דביצים [מ]גמורות מותרות לאכלן בחלב וטעמא דב"ה דאסרי ביצת נבלה היינו משום דגזרינן אטו ביצת טרפה כדאמרינן בעדיות ומודים בביצת טרפה שהיא אסורה ° מפני שהיא גדילה באיסור: [וע"ע תוס' עירובין כח: ד"ה אפילו וכתובות ס: ד"ה אפילו וב"ק מז. ד"ה מ"ט ובחולין נח. ד"ה ושוין]: **וכי** תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במשנה. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן במשנה הכי דהברייתא משובשת דרבי לא שנאה ר' חייא מנין ליה ותימה אם כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא בית שמאי ולא ב"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקומה אליבא דתנאי הואיל ומשובשת היא על כן צריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין כלומר מאי דשייר במתני' קתני הברייתא דאי לא תנא אלא מתניתין הייתי אומר שמתירין בית שמאי דוקא כשנולדה אבל במעי אמה היו מודים לאסור [נ]ופריך תנינא לאדרבה נולדה חמורה יותר מבמעי אמה ואתיא נמי כבית הלל וכו' דבמעי אמה דברי הכל שריא: **מני** לא כב"ש ולא כב"ה. ואינו יכול לפרש דקתני בברייתא מה ששייר במתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מבמעי אמה:

ומאן

עין משפט
נר מצוה

מג א מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה א סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תצח סעיף ה:

מד ב מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ח:

[מד ג מיי' פ"ג מהל' מא"א הלכה י טוש"ע יו"ד סי' טו סעיף א וכרב אלפס פ' אלו טרפות דלא כרא"ה ב"י]:

מה ד מיי' פ"ט מהל' מא"א הלכה ה סמג לאוין קלז טוש"ע יו"ד סי' פ"ז סעיף ה ורב אלפס ורא"ש כאן ובחולין פ"ח דף רלג וברא"ש שם סי' נג:

מו ה מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ז:

◆

רבינו חננאל

תניא כשמואל ואיתימא ר' יוחנן עגל שנולד ביו"ט מותר מפני שמוכן על גב אמו, אפרוח שנולד ביו"ט מותר מפני שמתיר עצמו בשחיטה. ת"ר אפרוח שנולד ביו"ט אסור, ר' אליעזר אומר [אפילו] בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו. תניא אידך כל השרץ השורץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם. סוגיא דשמעתא עגל שכלו לו חדשיו מותר, אבל אפרוח שנולד בו ביום אסור. אמר רב הונא אמר רב ביצה [עם] יציאתה נגמרה. ואסיקנא עם יציאתה נגמרת ומגדלת אפרוחין, אבל במעי אימן לא, למאי נפקא מינה למקח וממכר. כי ההוא דאמר ביעי

מסורת הש"ס

א) לעיל ב. לקמן כו: חולין יד. שבת קנו: פסחים נו., ב) [שם], ג) שבת קנו. חולין נא., ד) [תוספתא פ"א], ה) [לעיל ד.], ו) חולין סד., ז) [לעיל ב:], ח) ס"א מוקצה הכא לגבי, ט) בס"א טעם: אלא בשר, י) [לקמן ז.], כ) [לעיל ג.], ל) דהיינו שקליפתה קשה, מ) גמורות שאינם מעורות, נ) עיין ברש"ל ורש"א,

◆

תורה אור השלם

ו. כֹּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם: ויקרא יא מב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוכן וכו' מוקצה לגבי כלבים כצ"ל ותיבת נהא נמחק: (ב) תוס' ד"ה השתא וכו' מוכן לכלבים דתנן מחתכין:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ביצים וכו' מפני שהיא גדילה באיסור. עי' שיטה מקובצת ב"ק מז ע"א ד"ה מ"ט:

◆

מוסף רש"י

מחתכין את הדלועין. המלוסין, ותיהו סתמן לאו למאכל בהמה קיימי אלא לאדם (שבת קנו:) ולא אמרינן מוקצין הן לבהמה דמאכל אדם הן (שם קנה:) ולא אמרינן טירחא דלאו לורך הוא (לעיל ב.). ואת הנבלה לפני הכלבים. שנתנבלה היום ובין השמשות היתה עומדת לאדם ואפילו הכי מחתכין (שבת קנו:) ולא"ם שנתנבלה בשבת, דבין השמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים, אפילו הכי שרי, דלית לן מוקצה בשבת (לעיל ב.). לפי שאינה מן המוכן. אתמול כשקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים (חולין יד.). עגל שנולד ביום טוב מותר. ולאו מוקצה שהרי בין השמשות נמי היה מוכן אגב אמו (שבת קלו. ובעיו"ז חולין קנ:).